نظرمحمد مطمئن: ۲۰۱۵/۰۲/۰۸

د مسجدونو اړوند ځينې خبرې او ستونزې

تر ټولو بد او ناوړه کار په مسجدونو کې د لمونځ کوونکو د بوټونو غلا ده، نږدې د ښار په هر مسجد کې همدغه ستونزه شتون لري، په کليوالي سيمو کې بيا الحمد لله نشته.

حل يې دادی چې په نوبت سره پرله پسې څو ورځې د لمانځه په وخت کې د بوټونو د ځای څارنه وشي، او يا داچې په مسجدونو کې هغه شورا چې د مسجد ستونزو اړوند پريکړې کوي، د بوټونو د غلا د مخنيوي له پاره کومه مناسبه لار وسنجوي، په کابل کې د حاجي عبدالرحمن مسجد کې د بوټونو ساتلو له پاره يوه افغانۍ غواړي او ټکټ ورکوي، د ښارونو په لويو مسجدونو کې دغه هم يوه ښه طريقه کيدای شي.

ډير ځله سړي شرميږي چې بوټونه د لمانځه په وخت کې خپل مخته ږدي، ولي چاره هم نه وي، اوس خو په ځينو فاتحو کې هم د بوټونو غلا او يا ممکن په سهوه سره بدليدل وي، ولي په ځينو ورو فاتحو کې د بوټونو د غلا امکان هم شته.

په مسجدونو کې يوبل ناسم کار دادی چې کله ملاامام د فرض لمانځه وروسته سلام وگرځوی، دوه درې نفره هم مهاله سمدستي ږغ کوي او د سوال او پيسو غوښتنه کوي، سمه ده دوی به غريبان وي، اړتيا به لري، ښه داده چې د مسجد د باندې ځادر آوار کړي، او د فرض لمانځه وروسته د هغو لمونځ کوونکو چې سنت يا نفل لمونځ کوي دهغوئ ذهن او توجه ورخرابه نه کړی.

اوس يو نوی کار کيږي سوالگر هم د جمعې د خطبې په وخت کې ځادر په دوو نفرو نيولې گرځوي او په صفونو کې گرځې پيسې ټولوي، دغه خلک د مسجد طالبان نه وي، عادي سوالگر وي، مگر هيڅوک جرائت نه کوي چې هغوئ منع کړي، ښه داده چې د مسجد امام، مؤذن او د مسجد شورا د دغو خلکو سوء استفادې ته متوجه وي.

سمه ده چې په ځينو مسجدونو کې د هغه مسجد د ملاامام په خوښه طالبان د خطبې په وخت کې پيسې په ځادر کې ټولوي، زه په دې اړه د اوس له پاره څه نه وايم.

د ښځې اواز اوريدل د نامحرم له پاره پرته له ضرورت څخه حرام دی، کله چې نارينه د جمعې لمونځ اداء کړي، ځينې ښځې د پيسو ټولولو له پاره په لوړ اواز ژاړي، نه داچې ږغ وکړي، دغه ژړا دومره په زوره وي هغه کسان چې سنت لمونځ اداء کوي، دهغوئ توجه اړوي.

دلته له سوالگرو سره ماشومان هم وي، کله چې ځينو ښځو ته پيسې ورکول شي، نورې ميرمنې چې پاتې شي پيسې ورنه کړل شي هغوئ هم بده ورځ کوي، او ماشومان يې بيا سړي ډير تکليف کوي. که د مسجدونو د شورا خلک په دې اړه هم داسې فکر وکړي چې د سوالگرو د سوال طريقه سمه کړل شي. اصل کې خو دغه کار که چيرته اسلامي نظام وي، د هغوئ دنده ده چې د دغه ډول ناسمو کړنو مخنيوي او سمه چاره ورته وسنجوي.

ځينې ورونه بيا د جمعې ورځ او د اخترونو ورځو کې داسې بې کيفيته عطر کاروي چې د نورو خلکو د اذيت سبب گرځي، عطر او خوشبو سنت ده، مگر هغه چې نور خلک ځينې تکليف نه شي، د عطرو په انتخاب کې فکر کول په کار دي.

د ښارونو د مسجدونو ډير زيات واک د مسجد له شورا سره وي، حال داچې ځينې شرعي او ديني مسايل وي، په اړوند يې پريکړه بايد له امام سره ومنل شي، مگر په ځينو وختونو کې د مسجد شورا کسان غواړي ځانته ډير حقونه ورکړي. که د شورا مشر يې امام وي بيا به ښه وي.

ځينې جوماتونه د کليوالي او خيلي سياليو په توگه کارول کيږي. هر با نفوذ شخص هڅه کوي، چې پر جومات ډير تسلط ولري، او په دې توگه په کلي کې خپل رقيبان مات کړي. يعنې پاملرنه د جومات لپاره خو ناروا کار نه دی، دوی دغه پاملرنه د دې لپاره کوي، چې خپل نفوذ غښتلي کړی او د نورو خيلونو او اړخونو نفوذ کمزوری کړي، چې دا هم ډير سخت ناروا عمل دی، خدای دې موږ او تاسې ترې وساتي.

حج او اوقاف رياست هم د مسجدونو په ملاامانو ځينې شيان تحميل کوي، داچې د ملا پيژندنه بايد له ځينو ادارو سره ثبت او راجستر شي، داچې ملاامام بايد په ځينو وختونو کې ځينو ادارو ته راپور ورکړي، داچې ملاامام بايد په خطبه کې د دولت تگلاره په نظر کې ونيسي، او په ځينو وختونو کې د خطبو له پاره ځانگړې موضوع ورکول کيږي. البته د ښارونو په مسجدونو کې او هغه مسجدونه چې د دولت سره راجستر دي، که ملاامامان خپلواک او

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خير و لولئ

ازاد نه وي، بيا نو د حق ويلو تمه هم هومره نه شي ورنه کېدلای. که د خطيبانو يوه ځانګړې آزاده ټولنه وای، ښه به وای او هغه مسايل چې اړين وی د جمعې په خطبه کې يې د ويلو پريکړه کولای.
په کليوالو سيمو کې په مسجدونو کې خلک دنيوي او ډول ډول خبرې کوي، که امام تکړه وي مخنيوی يې آسانه کولای شي. حتی په ځينو سړو سيمو کې خو د ژمي تاوخانه (ګرم ځای او توده کوټه) هم په مسجدونو کې وي، او د ژمي د بانډار ځای يې مسجد وي.
ځينې امامان د کلي، سيمې او يا مسجد مشر ته د هغه تر رارسيدو لمونځ ځنډوي، که څه هم ټاکلی وخت به پوره وي، دغه کار په نورو لمونځ کوونکو ښه نه لګيږي، ښه داده چې اول خو هغه مشر په خپل وخت لمانځه ته حاضر شي، او که نه ملاامام چې وخت پوره شي بايد اقامت ويلو ته اجازه ورکړي، ځکه جز د کُل تابع وي، بل داچې نه احترام دی او نه ثواب چې يو نفر ته له دي کبله نور خلک انتظار شي چې هغه د کلي او يا مسجد مشر دی.
د مسجدونو د ډيروالي خبره په کليو کې ده، يو کلی به وي، مګر کليوال به رقابت کوي، په ډيره لنډه فاصله کې به څو مسجدونه وي، ښه داده چې يو مسجد وي او لمونځ کوونکي ولري، نه داچې مسجد وي خو لمونځ کوونکې پکې نه وي، په ځينو کليو کې خو د ځينو مسجدونو دروازو ته قلف لويدلي وي، نه امام لري او نه لمونځ کوونکې، يو کور وي ځانته يې جوړ کړی وي، دغه ډول کړنه ګناه ده. بايد کليوال او علماء يې مخنيوي وکړي. هو که خلک ډير وي او هر مسجد لمونځ کوونکي پيداکړي، بيا دي نږدې هم جوړ شي، لکه په ښارونو کې چې ډير نږدې، حتی د سړک په يوه غاړه يو مسجد وي په بله غاړه به يې بل مسجد وي، مګر دواړه مسجدونه چې وکتل شي ، ډير خلک به پکې د لمانځه له پاره شتون لري.
په ښارونو کې په ځينو مسجدونو کې مسالئې خولۍ ايښې وي، که کوم ځوان سرتور سر په لمانځه ودريږي، او يا خو د جنوب ولايتونو کې لنګوټه پر سر ونه لري، کليوال په ښه سترګه ورته نه ګوري، دا ډول ځينې نور واړه اختلافونه وي، مګر کليوال شخړې ته پرې ورسيږي، ښه داده چې ملاامام د فتنو د مخنيوي له پاره خپل مقتيدان وپوهوي چې د دوی اعمال د فتنې سبب نه شي. او په ځينو وړو مسأيلو شخړې او جنګ ته خبره ونه رسيږي.
د کابل او په ټوله کې د افغانستان په ټولو لويو او وړو ښارونو کې مسجدونه سم اومناسب د اودس کولو ځايونه نلري، اوس نوي غټ مسجدونه چې جوړيږي دغه ستونزه په نظر کې نيسي، ښه داده هغه زاړه مسجدونه چې دغه ستونزه لري او د اودس کولو له پاره د ځای ساحه ولري، ورته جوړ شي، او که د ځان مينځلو ځينې غرفي ولري، دا خو به ډيره ښه وي، زه خو اميد لرم چې په ژمي کې په کابل او سړو ښارونو کې د ګرمو اوبو تنظيم هم ؤ شي.
د کليو په مسجدونو کې بالعموم د اوداسه ځای په نظر کې نه نيول کيږي، سمه ده چې په کلي کې ويالې شته، اوبه شته، مګر کله اوبه وچې شي، ويالي نه وي رواني، د اوداسه له پاره د ځانګړې ځای اړتيا وي.
يو بل ډير ناوړه عمل چې په جوماتونو کې ترسره کيږي، هغه حجامت دی، په اطرافي سيمو کې يو عادي دود دی، چې ډم راځي او د جومات د ساحې په دننه کې د کليوالو د سرونو او بريتونو ويښتيان ورکموي.
لويه ستونزه چې موږ يې لرو هغه د ميرمنو له پاره په مسجد کې ځانګړی ځای او يا ځانګړی مسجد نه شته، کله چې ميرمن له کوره ووځي بيا نو هغه فکر کوي چې نور د لمانځه کولو چانس نه لري، په لويو لارو هم د لمانځه له پاره هيڅ ډول ترتيبات ميرمنو ته په نظر کې نه دی نيول شوي، ښه به وای چې د نارينه ؤ د مسجد ترڅنګ يا خو همدغه مسجد کې کوچنی ځای بېل او پرده پکې ولګول شي او يا ورسره جوخت يو کوچنی د ميرمنو مسجد شتون ولري، دا ډول د ميرمنو له پاره د اوداسه بېل ځای. د دې کار له پاره تر ټولو د همهغه مسجد ملاامام ښه رول لري، چې د هغې اړوند سيمې خلک قانع کړي، او عملاً د ميرمنو له پاره د ځانګړي ځای اقدام وکړي.
ځينې کليوال مسجدونه داسي وي چې ملاامام ته ځانګړی اطاق نه لري، ملاامام په هغه مسجد کې بستره ايښې وي او مسجد يې د اوسيدو او ويده کيدو ځای وي، او ځينې خو داسي هم وي چې د مېلمه ځای يې هم مسجد وي، دغه کړنه هم سمه نه ده، ملايان خلکو ته وايې چې په مسجد کې مه ويده کيږئ، خو کله چې دده په اړه سوال کيږي بيا وايې چې ضرورت دي، ښه داده چې کليوال د ملاامام د جلا اوسيدو له پاره غم وکړي.
د روژې مياشت کې او ځينې وختونه د خيرات ډوډۍ په مسجد کې وي، حال داچې د مسجد نظافت بايد زيات وساتل شي، هو که ځای نه وی، ښه داده چې د مسجد څخه د باندې فرشونه اوار کړل شي، مګر په مسجد کې خلکو ته ډوډۍ ورکول د مسجد نظافت خرابوي. ولي که يواځې د روژه مات له پاره يوه خرما وي، بيا کومه ستونزه نه ده، خو که شرومبې په فرش توئيږي او يا کټغ د مسجد فرش بد بويه کوي، دا بيا سم کار نه دی.
ماشومان ښه دي چې د مسلمانانو دغه مهم او عظيم عبادت وويني، مګر مسجد ته د ډيرو کوچنيو ماشومانو ننويستل د نورو لمونځ کوونکو توجه خرابوي، ولي که داسي ماشوم وي چې لمونځ کولای شي، بيا ستونزه نه لري.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې ښې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليږلو مخکې په ځير و لولـئ

نفل لمونځ او سنت رکعتونه بهتره به وي چې د باندي ؤښي، ځيني کسان وي چې د نورو لمونځ کوونکو خيال نه ساتي، يو خو جماعت ورنه تير وي، يا ناوخته راشي، بل نو بيا نفلونه هم ډير کوي، د هغو لمونځ کوونکو لاره يې بنده کړي وي چې هغوئ په جماعت سره لمونځ اداء کړی وي، ځيني ورونه خو داسي وي چې مسجد کې به ځای وي، مګر بيا به هم د مسجد په آخر کې ولاړ وي، د دي ويره وي چې سړی يې په تيروتنه د ده د لمانځه مخکې تير شي، ښه داده چې دغو وړو ستونزو ته متوجه واوسو، او ملاامامان په تکرار سره خپل مقتديان مخاطب کړي.

ځيني داسي ورونه وي، ښه پوهيږي چې د جماعت وخت نږدې دی، مګر په سنت او يا نفل لمونځ ودريږي، کله چې د جماعت اقامت وشي که څه هم دغه نفربه رکوع ته نه وي تللی خو دوه رکعته او يا څلور رکعته پوره کوي، بايد خلک وپوهول شي، ځيني بيا دومره نابلد وي چې د جمعې دورځي دوېم اذان او يا خطبه شروع وي، مګر دغه ورور بيا هم د سنت لمونځ نيت تړي.

په ځينو کوچنيو مسجدونوکې تشناب د مسجد له محراب سره ډير نږدې وي، ښه داده چې تشناب د محراب سره نږدي نه وي.

ځيني ځايونه په زيارت کې دننه مسجد وي، او يا خو په هديره کې مسجد وي، دغه اختلافي موضوع هم د ملا امامانو له خوا روښانه کول په کار دي.

په لويو ښارونو کليو کې ډيری داسي پخوانی مسجدونه دي چې دهغه وخت سره سم د قبلې جهت يې دهمهغه وختونود وسايلو او دلايلو له مخې ټاکل شوې، د هغه وخت د شرايطو او ظروفو په نظر کې نيولو سره موږ يې ډير احترام لرو، اوس چې ټکنالوژي پرمختګ کړی، ځيني داسي مسجدونه شته چې د قبلې زاويه يې تغير لري، مګر که د مسجد خلکو ته وويل شي، پر هغوئ درنه تماميږي، وايې چې زموږ پلرونو او نيکونو همداسي همدغه جهت ته لمونځ کړی، نه له امام او نه هم له بل چاسره خبره منې چې يواځې په مسجد کې دننه د فرش زاويه لږ بدله کړي او د قبلې جهت يې سم شي. ځيني لوی مسجدونه دي چې په لوی لاس يې د قبلې لوری د ملاامام د غفلت او ځينو نورو سببونو له کبله سم نه دی ټاکل شوی، په اوس وخت کې په دي اړه د ملاامامانو توجه ډيره اړينه ده چې قوم او مقتديان وپوهوي، او د هغو مسجدونو د قبلې لوری سم کړي کوم چې ستونزه لري.

مسجدونه د ذکر، عبادت، او تدريس له پاره دي، نه داچې خيراتونه، او باندارونه وی، د ختمونو اړوند هم زموږ مشرانو علماؤ خلکو ته دغه مسئله نه ده واضيح کړي، چې په مسجدونو کې ختمونه که کيږي په کوم ډول بايد وي؟

په لويو ښارونو کې بالعموم فاتحې په مسجدونو کې اخستل کيږي، يو لوی سرخوږی دی، هلته به د دولت امنيتې کسان هم راځي، عسکر او پوليس له بوټونو سره ننوځي، اول خو دغو امنيتې کسانو ته اړتيا څه ده چې په رسمې وخت کې فاتحې ته ځي، بل داچې مسجدونه يې د ذکر، درس او تدريس نه منع کړي وي. دا هم ستونزه ده چې مسجدونه د فاتحو ځايونه ګرځيدلي دي.

يو بل رواج دادی چې په مسجد کې پاک ښايسته فرش وير وي، مګر بيا به د ملاامام وروسته په شمار څو نور جای نمازونه غوړيدلي وي، او په ځينو مسجدونو کې خو نږدې لومړی صف تر نيمايې پوري په اضافي جای نمازونو ډک وي، په ځينو مسجدونو کې بيا د هر سړي جای نماز معلوم وي، په مسجد کې د ملاامام نه سواء د هيچا ځای ځانګړی کيدای نه شي.

کله چې د مسجد امام د څو ورځو له پاره چيرته ځي او يا کوم وخت د جماعت لمانځه ته ځان نه شي حاضرولای، ښه داده چې مناسب بل څوک غوره کړي چې د لمانځه په وخت کې د خلکو امامت وکړي، نه داسي څوک چې په جهر لمانځه کې په قرائت کې د ډيرو تيروتنو سره سره بيا هم قرائت ته ادامه ورکوي.

ځيني ورونه چې بوټونو کې يې پښو بوی کړی وي، ديته توجه نه کوي چې هغه جرابې ليري کړي، او يا خو پښې پاکې پريولې، همدغسې له بدبويه جرابو سره د مسجد په فرش دريږي، بيا فرش هغه بوی له ځان سره ساتي، په کليوالو سيمو کې ځيني بزګر په خټو له چټلو پښتو سره او په ښارونو کې ځيني مستريان او... له خيرنو جامو سره په جماعت کې د نورو لمونځ کوونکو سره په صف کې دريږي. ښه داده چې لومړی پښې او جامې پاکې او بيا مسجد ته داخل شي .

د ځينو دوستانو د خولې يو ډول بوی ځي چې اوږه يا بل داسي څه يې خوړلي وي، په صف کې دواړو لوروته کسان ورڅخه تکيف کيږي، ښه به وي چې مسجد ته د تګ نه مخکې خوله پاکه ووينځې او هڅه وکړي چې د خولې بوی ورک شي.

د صفونو د ترتيب اړوند احتياط په کار دی، چې د دوو تنو ترمنځ ډيره فاصله نه وي، کوږ نه وي، واړه ماشومان سپين ژيرو ته ځای پريږدي.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

يو بل مشکل دادی ځيني ورونه دريشي لري، مګر کله چي سړی په نفل يا سنت لمونځ ولاړ وی، ځيني دغه کسان چي دريشي لري که دسړي مخکي ولاړ وي، او رکوع ته ولاړ شي، نو بيا يي هغه بنين پورته شي، عورت يي ښکاره کيږي، ډير احتياط په کار دی. حتی کله خو چي په جلسه کي ناست وي هم يي عورت د شا نفر ته ښکاري، که څوک ووايي چي د شا سړی دي د سترګو نظر کښته ساتي دغه يي ځواب نه دی.
زموږ ټولنه نالوستي ده، ډيرو کسانو لمونځ له خپلو ميندو او يا د کور دنالوستو غړو نه ياد کړی، ستونزه لري، که ملاامامان په حکمت سره د کلي او مسجد خلکو ته لمونځ تکرار تکرار وښئي او بيا يي پر دوئ هم په پوره حکمت سره تير کړي، ځکه زموږ خلک په دي هم خفه کيږي چي ورته ووايي لمونځ دي سمه نه دی زده.
دا ډول د لمانځه او اوداسه فرض، واجب، سنت او مستحب هم مقتديانو ته په تکرار سره د لمانځه وروسته د ۵ دقيقو له پاره که په ورځ کي يوځل، د يوه وخت فرض لمانځه له اداء نه وروسته وويل شي.
د موبايل زنګ بيا هغه چي سندره وي، لوی ناورين دی، که په مسجدونو کي هغه آله ولګيږي چي د موبايل سيګنال بندوي، يا داچي کله هم زنګ راځي هغه نفر بايد موبايل ته لاس کړي، او بند يي کړي، په دي اړه لازمي لارښووني ملاامامان خپلو مقتديانو ته وکړي.
د ملاامام له خوا د خطبي ويلو په وخت کي ځيني ځوانان خبري کوی، په کار ده چي په تکرار تکرار سره دغه خبره خطيب وکړی چي د خطبي په وخت کي بايد خلک خبري ونه کړی.
په ځينو مسجدونو کي لوډ سپيکرخراب وي، خو بيا هم ملايي د چالان ساتلو هوس کوي، ښه به وی چي يا خو سم شي او يا بيخي ګول شي.
د جمعي لمونځ ځيني امامان خاص وخت ورته نه مراعت کوی، چي خلک ناوخته راشي امام هم خپل تقرير اوږدوي، بل داچي د تقرير انداز او وخت چي معلوم وی، نيم ساعت، دري پاوه او يا يو ساعت، کله کله له ټاکلي وخت نه ډير شي.
په مسجد کي ډيری کسان له لمانځه وروسته او ځانګړي ډول د مازيګر لمونځ وروسته يا خو ذکر کوي، يا تلاوت، مګر ځيني ورونه چي نوي داخليږي په ډير لوړ اواز سره سلام اچوي، د ذکر کوونکو حضور ورخرابوي.
ځيني مسجدونه د چندو او بسپتنو له پاره همداسي نيمګړي ساتل کيږي، هغه خلک چي داکار کوي، فکر کوي چي مسجدبشپړ کړي بيا به د چندو دروازه پري بنده شي، لويه ګناه کوي، چي د خدای په کور باندي ناروا تجارت کوي، دا ډول ځيني خلک مدرسي هم د ورته کار له پاره جوړوي او کاروي.
په لويو ښارونو کي د مسجدونو بنديدل هم ستونزه ده، يواځي په مشخصو وختونو کي خلاصيږي، د جماعت د لمانځه کولو پرمهال، جماعت اصل د ټولنيزو اسلامي فعاليتونو مرکز دی، که ممکن وي چي خلاص وساتل شي، خو چي د پوډريانو له خوا يي د فرش غلاکولو ويره نه وي.
پورته ځيني ټکي او خبري وي، چي له ډيره وخته مي ذهن کي ګرځيدلي، اميد دی چي په ورنو درني تمامي نه شي.

پای

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاریَ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې ښې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ